

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม: ผ้าทอ

๑. ชื่อผืนผ้า (นามเรียกขาน) ผ้าทอ/ผ้าปัก
๒. ประเภทเส้นใย () ไหม (✓) ฝ้าย () อื่นๆ.....
๓. ความเป็นมา อัตลักษณ์ สาระคุณค่า (ภูมิหลัง ต้นกำเนิด ลักษณะและลวดลาย ฯลฯ ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ ความสำคัญ และคุณค่าทางสังคม จิตใจ และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน)

ในปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังทอลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอยู่จนถึงทุกวันนี้ หากจะแบ่งผ้าพื้นเมืองของกลุ่มชนเหล่านี้ตามภาคต่างๆ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ก็อาจจะแบ่งคร่าวๆ ได้ดังนี้

การทอผ้าผืนภาคเหนือแถบล้านนาไทย (จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน) โดยเฉพาะในกลุ่มชาวไทยโยนกหรือไทยยวน และชาวไทยลื้อ ซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของล้านนาไทย มีความเชื่อเรื่องการตั้งถิ่นฐานในสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาและมีทางน้ำไหล ผู้หญิงไทยยวนและไทยลื้อในปัจจุบันนี้ยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าในรูปแบบและลวดลายที่สืบทอดกันมา โดยเฉพาะการทอชิ้นตีนจก ผ้าขิด และผ้าที่ใช้เทคนิค "เกาะ" เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไท อาศัยอยู่ในแถบภาคเหนือบริเวณล้านนาไทย เช่น ลื้อ ลัวะ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ มอญ และไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น แม้ว มูเซอ อีโก้ เย้า ลีซอ เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ต่างก็มีวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้าย และตกแต่งเป็นลวดลายสัญลักษณ์ที่แสดงเอกลักษณ์เผ่าพันธุ์ของกลุ่มชนของตนเองทั้งสิ้น

การทอผ้าไหมยกดอกและการทอชิ้นใหม่ต่อตีนจกยกด้นเงินด้นทองนั้น รู้จักกันในหมู่เจ้านายชั้นสูงในภาคเหนือ ซึ่งได้ฝึกอบรมให้หญิงชาวบ้านตามหมู่บ้านหลายแห่ง เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน รู้จักทอจนทำกันเป็นอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน หลายแห่งจนถึงทุกวันนี้

เป็นที่น่าสังเกตว่าผ้าที่ทอโดยกลุ่มชนต่างๆในภาคเหนือนี้ ต่างกลุ่มต่างก็มีเอกลักษณ์ของตนเอง จนผู้ที่คุ้นเคยก็สามารถจะแยกออก และชี้ให้เห็นความแตกต่างจากกันได้

๔. กรรมวิธีการผลิตที่แสดงถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ต้องอาศัยทักษะเชิงช่างที่มีความชำนาญ และการพัฒนาสร้างสรรค์ และปรับประยุกต์

การทอผ้า/ปักผ้า ของภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทรายขาว

<http://www.otopchiangrai.com>

หมายเหตุ ภาพบางภาพจาก Internet

๕. ประโยชน์ใช้สอย (✓) ในชีวิตประจำวัน () ในขนบประเพณี () ในพิธีกรรม
๖. แหล่งผลิต (สถานที่/ชุมชน) หมู่ที่ ๕ ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
๗. ชื่อ-สกุล ผู้ทอ(บุคคล/กลุ่มบุคคล) นางอรวรรณ เสนาวัด
ที่อยู่ ๒๒๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
โทรศัพท์ ๐๘๑๕๙๔๖๔๖๖
ชื่อและที่อยู่ของร้านผ้าทอ ตามที่ระบุข้างต้น
๘. รางวัล/เกียรติคุณ ที่ได้รับ รางวัล สินค้า OTOP ระดับ ๔ ดาว

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : อาหาร

๑. ชื่ออาหาร หลามบอน

๒. ลักษณะและประเภท (✓) คาว () หวาน () อาหารในชีวิตประจำวัน () อาหารในพิธีกรรม () อื่นๆ.....

๓. ความเป็นมา และ อัตลักษณ์ (ภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน)

หลามบอน หลาม เป็นคำกริยา แปลว่า ใส่อาหารในกระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปอังไฟจนสุก หลามบอน เป็นอาหารยอดฮิตอีกอย่างหนึ่งของคนเหนือ ที่หน้าตาอาจดูเหมือนไม่น่ารับประทาน แต่ถ้าได้ลองสักคำแล้ว คงจะหยุดไม่ได้แน่

๔. องค์ประกอบของอาหาร (สูตร)

วิธีทำก็ใช้ใบบอนสดใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่ นำไปอังไฟจนบอนสุกและ จากนั้นใส่น้ำพริก ซึ่งประกอบด้วยข่า มะเข็ญ พริกแห้ง หอม กระเทียม และปลาร้าบด ใช้กั้งชะอมกระทุ้งให้ส่วนผสมเข้ากันดี ภายในกระบอกไม้ไผ่ แล้วใส่หนังวัวหรือหนังหมูเพื่อเพิ่มความอร่อย ปรงรสเปรี้ยวด้วยมะกอกหรือมะกรูดก็ได้ เพิ่มความหอมด้วยสะค้าน (ชาวแพร่เรียก จะค่าน) ซอยเป็นแว่น ใบชะอมและใบมะกรูด คลุกเคล้าให้เข้ากัน ก่อนจะตักออกมารับประทาน

๕. วิธีการ ประกอบอาหาร (ภาพประกอบจาก Internet)

๖. มีความสามารถในการผลิตเชิงปริมาณ พร้อมแสดง สาธิต และจำหน่ายในโอกาสต่างๆ

(✓) มี () ไม่มี.....

๗. ชื่อ-สกุล ผู้ประกอบอาหาร หรือกลุ่มผู้ประกอบการ นางเจริญรัตน์ พิทักษ์วงศ์
ที่อยู่ ๙๖ หมู่ ๒ ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

๘. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ.....-

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกข้อมูล

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ

(.....)

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัด

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม
“ของดีบ้านฉัน”

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
โทร ๐-๕๓๗๒-๓๙๖๒